

Romain Vanlandschoot, *Kapelaan Verschaeve. Biografie*, Tielt, Lannoo en Gent, Perspectief Uitgaven, 1998, 489 p.

Voor een uitvoerige biografie van de letterkundige en nationalist Cyriel Verschaeve (1874-1949) waren we tot nu toe aangewezen op *Verschaeve getuigt* uit 1955, van de hand van Dirk Vansina. Dat was het piëteitsvol getuigenis van een vriend en medestander, bij wie Verschaeve in de zomer van 1944 verbleven had voordat hij het land ontvluchtte en aan wie hij gevraagd had om ervoor te zorgen dat zijn levenswerk zou worden erkend. Die omstandigheden in acht genomen, was het een waardevol boek omdat het in zijn 877 bladzijden een schat aan gegevens bijeenbracht, vooral uit Verschaeves geschriften zelf, en dat met een relatieve onbevangenheid.

Negenenveertig jaar later zijn de mogelijkheden natuurlijk enorm verruimd, niet alleen door de vorderingen van de geschiedschrijving in het algemeen, maar speciaal betreffende Verschaeve dankzij het Lootensfonds en de sinds 1970 verschijnende *Verschaeviana*. Romain Vanlandschoot is als geen ander thuis in de tamelijk afgesloten wereld van de West-Vlaamse beweging en het bisdom Brugge, waardoor Verschaeve werd gevormd en waarin hij leefde en werkte. Voor Vanlandschoot is dit de bekroning van dertig jaar Verschaeve-studie, bij het slot waarvan hij mocht getuigen: “*Van zijn hele leven en streven werd een genuanceerd beeld geschetst. Het laatste woord echter over kritische afweging van mens en tijd bestaat niet in de wetenschap van de geschiedenis en van de biografie. Maar er is in deze biografie eerlijk gezocht naar het voorlaatste woord.*”

6. Vergelijk de themanummers van *Teksten, Kommentaren en Studies / Tekos*: ‘Hoezo multicultureel?’ en ‘De Dinaso-generatie’, respectievelijk 1994 (nrs. 73-74) en 1996 (nr. 81).

Vooral dankzij de bewaarde correspondentie was het mogelijk om Verschaeves ontwikkeling van heel nabij te volgen, soms bijna van dag tot dag, op het gevaar af van het kroniekerige. Daarbij kregen Verschaeves literaire scheppingen evenzeer de aandacht als zijn optreden in de Vlaamse beweging. Op beide domeinen werd hij sereen en kritisch beoordeeld. Het beeld dat overblijft, is natuurlijk niet zo nieuw voor wie de vroegere publicaties van Vanlandschoot en anderen heeft gevolgd, maar het is nu afgerond in een wetenschappelijke biografie van blijvende betekenis.

Hoe werd Verschaeve flamingant? Bekend is zijn vriendschap met Robrecht De Smet die de leiding had van *De Vlaamsche Vlagge*, het scholierenblad waarin Cyriel als seminarist literaire stukjes begon te publiceren. Van belang was de strijdend vlaamsgezinde sfeer in het college van Tielt, waar de seminarist en weldra priester Verschaeve leraar was. Nadat in maart 1897 de Senaat het wetsontwerp verminkt had dat het Nederlands gelijkstelde met het Frans als taal van de wetgeving, stapte het voltallige lerarenkorps, onder leiding van de principaal, op in de protestbetoging die werd georganiseerd door de plaatselijke flamingantenvereniging, de D'Hulsterzonen. *“Voor Cyriel, die wat onwennig deed in grote vergaderingen, was dit zijn eerste Vlaamse manifestatie”*, noteert Vanlandschoot. We weten dat in het klein seminarie van Hoogstraten de leerlingen enkele maanden later ook werden gemobiliseerd om deel te nemen aan een betoging voor de Gelijkheidswet, waarvan de leerling Frans Van Cauwelaert later getuigde: *“Het was voor ons als een Vlaamse vuurdoop geworden.”*

Het college van Tielt had stevige banden met de D'Hulsterzonen en Verschaeve werd erin *“geloodst”*. Hij hield zijn eerste openbare toespraak op hun Sporenviering in 1899, in aanwezigheid van de principaal en sommige leraars. Op het einde van dat jaar vergezelde hij zijn leerlingen naar de decanale kerk, waar het college samen met de D'Hulsterzonen en het Davidsfonds Gezelle herdacht. Ook nadat principaal De Berdt het college verlaten had, hielden de voorzitter van de D'Hulsterzonen Lodewijk Wostyn en volksvertegenwoordiger Juliaan Delbeke elk op de prijsuitdeling van 1906 *“een harde flamingantische toespraak”*. Trouwens, ook de volgende collegedirecteur *“was allerminst de man om de Vlaamse overtuiging van Cyriel te fnuiken”*. Naar de literator Verschaeve werd door zijn collega's opgekeken; één van hen noemde hem in 1910 *“het grootste letterkundig genie dat Vlaanderen ooit heeft voortgebracht”*.

Bekende elementen in de ontwikkeling van Verschaeve zijn de twee vakantieeergangen in Duitsland die hij volgde in 1897 en 1901, telkens met een regeringsbeurs; de Boerenoorlog van 1899 tot 1902; zijn vriendschap en nauwe samenwerking met Lodewijk Dosfel; tenslotte het toeval dat Alveringem, de parochie waar hij op eigen verzoek een sinecure als kapelaan gekregen had, achter het front kwam te liggen zodat hij een toevlucht werd voor vlaamsgezinde militairen. Dat Dosfel een leerstoel aan de von Bissing-universiteit aanvaardde, radicaliseerde Verschaeve,

die al tevoren in volle evolutie was, tot een volledige activistische stellingname. Later, met Dosfel in de gevangenis, werd dat een compromisloze anti-Belgische gezindheid die de rest van zijn leven zou beheersen. Dat België alleen kon vernietigd worden in een nieuwe oorlog die door een sterk revanchistisch Duitsland zou gewonnen worden, bevorderde dan weer zijn evolutie naar het nationaal-socialisme.

Bij een werk van deze omvang en diepgang doet detailkritiek over een of andere voetnoot die niet klopt, niet terzake. Wel moet er opgemerkt worden dat het boek nauwelijks verder reikt dan de beperkte wereld van het bisdom Brugge, die Verschaeves milieu vormde en misschien ook zijn gezichtseinder. Hem ook nog te situeren in heel de ontwikkeling van de Vlaamse beweging en letterkunde, was blijkbaar onverenigbaar met de minutieuze en tegelijkertijd kritische beschrijving van zijn optreden. Ook met die beperking is het een werk waarop Vanlandschoot, Lannoo en Perspectief Uitgaven trots kunnen zijn.

LODE WILS

GRAAF DE GRUNNELAAN 14, B-3001 HEVERLEE